

SŁOWNIK POJĘĆ FINANSOWYCH

Akcja - papier wartościowy łączący w sobie prawa o charakterze majątkowym i niemajątkowym, wynikające z uczestnictwa akcjonariusza w spółce akcyjnej. Akcja świadczy o udziale jej właściciela (akcjonariusza) w kapitale spółki akcyjnej.

Akcjonariusz - posiadacz min. 1 akcji spółki, który w wyniku kupna akcji staje się współwłaścicielem spółki. Z tego tytułu przysługują mu prawa majątkowe i korporacyjne.

Analitik finansowy - osoba, która przede wszystkim zajmuje się analizą instrumentów finansowych, a także sporządzaniem okresowych raportów.

Analitik giełdowy – osoba zajmująca się przede wszystkim analizą instrumentów finansowych, w które dany podmiot planuje zainwestować. Do jego obowiązków należy również m.in. sporządzanie miesięcznych i kwartalnych raportów, które składają się na tzw. **portfel inwestycyjny**.

Analiza fundamentalna - jedna z podstawowych metod analizy stosowana na rynku kapitałowym. Jej celem jest analiza makroekonomiczna, sektorowa i sytuacyjna oraz ocena kondycji ekonomicznej badanej spółki w celu dokonania jej wyceny.

Analiza techniczna - zbiór technik mających na celu prognozę kierunków zmian przyszłych cen (kursów) papierów wartościowych, walut czy surowców na podstawie analizy kształtowania się ich cen w przeszłości.

Bank - osoba prawna wykonująca na podstawie odpowiednich zezwoleń działalność gospodarczą, która polega m.in. na przyjmowaniu depozytów , udzielaniu kredytów. Banki zaliczane są do instytucji zaufania publicznego.

Bessa - długotrwały spadek cen akcji, obligacji, towarów lub innych notowanych instrumentów. Symbolem bessy jest niedźwiedź.

Catalyst - prowadzony przez Giełdę Papierów Wartościowych i spółkę BondSpot z jej grupy kapitałowej, system autoryzacji i obrotu dłużnymi instrumentami finansowymi. Ułatwia on emitowanie obligacji przez przedsiębiorstwa i jednostki samorządu terytorialnego. W jego ramach funkcjonują: rynek regulowany, prowadzony przez Giełdę (rynek detaliczny), rynek regulowany, prowadzony przez BondSpot (rynek hurtowy), alternatywny system obrotu, prowadzony przez Giełdę (rynek detaliczny), alternatywny system obrotu, prowadzony przez BondSpot (rynek hurtowy).

Certyfikaty strukturyzowane lub ETP (ang. Exchange Traded Product) - instrumenty finansowe, których cena uzależniona jest od wartości określonego wskaźnika rynkowego (instrumentu bazowego), którym może być indeks giełdowy, kurs akcji, cena surowca (np. ropa naftowa, złoto, srebro, gaz ziemny), produkt rolny (np. pszenica, kukurydza, kakao, kawa), kurs walut,

poziom stóp procentowych itp. Koszyk produktu strukturyzowanego może zawierać różne aktywa.

Czek - dokument wystawiony w ściśle przez prawo czekowe przewidzianej formie, zawierający polecenie skierowane przez wystawcę do banku, wypłacenia oznaczonej kwoty pieniężnej okazielowi czeku lub wymienionej osobie, ze środków, jakimi w tym banku dysponuje wystawca. Polecenie wypłacenia środków pieniężnych musi być bezwarunkowe.

Deflacja - długotrwały spadek cen. Oznacza także wzrost siły nabywczej pieniądza- dzięki spadkowi cen za taką samą kwotę możemy kupić więcej dóbr.

Dom maklerski/Biuro maklerskie - instytucja pośrednicząca w obrocie instrumentami finansowymi na giełdzie. Wśród oferowanych usług znajdują się m.in. wykonywanie zleceń kupna lub sprzedaży instrumentów finansowych czy prowadzenie rachunków inwestycyjnych, na których ewidencjonowane są akcje, obligacje i inne instrumenty finansowe.

Doradca finansowy - osoba udzielająca porad w zakresie finansów osobistych i dysponowania majątkiem. Nie należy go mylić z doradcą inwestycyjnym, który musi zdać odpowiedni egzamin potwierdzający specjalistyczną wiedzę i jest licencjonowany przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Doradca inwestycyjny - osoba posiadająca licencję wydaną przez Komisję Nadzoru Finansowego. Do jego zadań należy doradzanie klientom w jakie aktywa powinni zainwestować, zarządzanie portfelami inwestycyjnymi i opracowywanie raportów o spółkach i aktywach.

Dywersyfikacja - najważniejsza z zasad w inwestowaniu, pozwalająca ograniczyć ryzyko. Polega ona na inwestowaniu w różne produkty, najlepiej takie, których zyskowość zależy od różnych czynników.

Dywersyfikacja prosta (naiwna) – polega na wybraniu do portfela aktywów, w taki sposób, aby miały jednakowe udziały w tym portfelu.

Dywersyfikacja losowa – polega na wybraniu do portfela aktywów w sposób losowy.

Dywersyfikacja sektorowa - polega na selekcji instrumentów finansowych emitentów z różnych sektorów gospodarki. W ten sposób można uniknąć dużych strat wynikających z dekonjunktury w jednej lub kilku powiązanych branżach.

Dywersyfikacja rynkowa - opiera się na aktywach z różnych rynków, których ceny są nisko lub ujemnie skorelowane. Odpowiednia selekcja akcji, obligacji, bonów skarbowych, walut czy aktywów alternatywnych (np. fundusze hedgingowe, produkty strukturyzowane, private equity, itp.) pozwala zbudować portfel bardziej odporny na niekorzystne zmiany koniunktury.

Dywersyfikacja międzynarodowa - inwestowanie w aktywa notowane na giełdach w różnych krajach. Dobrym rozwiązaniem jest alokowanie kapitału w różnych regionach świata, mogą bowiem występować tam istotne różnice koniunktury. Tak prowadzona dywersyfikacja wymaga pracochłonnej analizy sytuacji na wielu zagranicznych rynkach.

Dywidenda - część zysku firmy przeznaczona do wypłaty jej udziałowcom (w spółkach akcyjnych - akcjonariuszom).

Emitent - podmiot wystawiający papiery wartościowe do sprzedaży lub instytucja emitująca pieniądź. Emitentem mogą być: osoby fizyczne lub prawne, Skarb Państwa, bank państwowy, instytucja finansowa, przedsiębiorstwo czy samorząd. Celem emisji papierów wartościowych jest ich sprzedaż i pozyskanie środków finansowych przez emitenta. Wyróżnia się dwa rodzaje emisji: własną - kiedy emitent samodzielnie emituje i sprzedaje papiery wartościowe oraz obcą – kiedy emitent korzysta z pośrednictwa instytucji finansowej.

ETF - rodzaj funduszu inwestycyjnego, który jest zarządzany pasywnie, zaprojektowany po to, aby odzwierciedlał stan konkretnych indeksów giełdowych, surowców czy koszyka innych aktywów np. akcji lub obligacji.

Finansowa poduszka bezpieczeństwa – środki finansowe gromadzone na nieoczekiwane wydatki. Jest wysokość zależy od indywidualnej sytuacji człowieka, ale często powinna wynosić od 6 do 9-krotności miesięcznych wydatków.

Fundusz inwestycyjny papierów dłużnych - fundusz o mniejszym ryzyku niż fundusz akcji - na skali od 1 (najniższy poziom ryzyka) do 7 (najwyższy poziom ryzyka) sytuują się w okolicach 2-4. Zazwyczaj kupuje obligacje polskiego Skarbu Państwa, obligacje komunalne, czasem też obligacje firm (korporacyjne). Część pieniędzy inwestowana jest także w instrumenty rynku pieniężnego, takie jak bony skarbowe, czy też lokaty bankowe. Gdy fundusz inwestuje więcej pieniędzy w obligacje firm, to ryzyko jest większe.

Fundusz inwestycyjny rynku pieniężnego - fundusz o najniższym ryzyku -w skali od 1 do 7, wynosi ono zazwyczaj 1-2. Inwestuje zazwyczaj w bony Skarbu Państwa lub Narodowego Banku Polskiego, a także w lokaty. Istnieje też fundusz, który kupuje podobne instrumenty pieniężne za granicą. Kupienie jednostek uczestnictwa w funduszu rynku pieniężnego jest alternatywą dla depozytu bankowego.

Fundusz mieszany - jeden z rodzajów funduszu inwestycyjnego; charakteryzuje się tym, że inwestuje w różne rodzaje aktywów – akcje spółek giełdowych, bony, obligacje i lokaty bankowe. Nazywany jest także funduszem stabilnym lub zrównoważonym.

Giełda - to organizowane w ustalonym miejscu i czasie regularne sesje handlowe, oparte na określonych zasadach, w trakcie których podmioty dokonują kupna i sprzedaży określonych dóbr.

Hossa - długotrwały wzrost cen papierów wartościowych, towarów lub innych instrumentów notowanych na giełdzie. Symbolem hossy jest byk.

Indeks giełdowy - wartość obliczona na podstawie cen akcji wybranych spółek giełdowych. Umożliwia syntetyczne przedstawienie koniunktury na giełdzie lub stanu jakiegoś sektora spółek.

Inflacja - długotrwały wzrost cen. Oznacza także spadek siły nabywczej pieniądza- w wyniku wzrostu cen za taką samą kwotę możemy kupić mniej dóbr.

Instrument bazowy - instrument, na który wystawiony jest instrument pochodny, np. akcje, indeksy, towary, waluty, stopy procentowe itp.

Instrument dłużny - papier wartościowy będące dowodem zobowiązania finansowego pomiędzy zaciągającym zobowiązanie a nabywcą papieru dłużnego – obligacje, weksle, certyfikaty, bony skarbowe i pieniężne. Dłużnik zobowiązuje się, że w określonym terminie zwróci całą kwotę wraz z odsetkami z tytułu wykorzystywania kapitału. Instrumenty te zazwyczaj cechuje wysoka płynność i niewielkie ryzyko inwestycyjne. Dlatego są wykorzystywane do pozyskania środków na finansowanie bieżącej działalności. Ponadto są też formą lokowania wolnego kapitału, przynoszącego zysk w postaci odsetek.

Inwestor - osoba fizyczna, prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która inwestuje wolne czasowo środki finansowe w przedsięwzięcia mogące przynieść zysk.

Inwestowanie - przeznaczenie środków finansowych w celu późniejszego uzyskania korzyści, np. zysków.

Inwestycje finansowe – inwestycje polegające na zakupie aktywów finansowych, takich jak np. akcje, obligacje lub kontrakty terminowe.

Inwestycje rzeczowe – inwestycje polegające na zakupie aktywów rzeczowych, np. domu, ziemi, złota, dzieł sztuki.

Komisja Nadzoru Finansowego - sprawuje nadzór nad sektorem bankowym, rynkiem kapitałowym, ubezpieczeniowym, emerytalnym, nadzór nad instytucjami płatniczymi i biurami usług płatniczych, instytucjami pieniądza elektronicznego oraz nad sektorem kas spółdzielczych.

Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych (KDPW) - centralny depozyt papierów wartościowych, instytucja odpowiedzialna za prowadzenie i nadzorowanie systemu rejestracji papierów wartościowych oraz systemu rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi.

Lokata - inaczej depozyt, to jeden z podstawowych produktów bankowych. Klient powierza bankowi określoną kwotę pieniędzy na umówiony czas.

Makler - osoba, która pośredniczy w zawieraniu transakcji kupna-sprzedaży towarów, usług i papierów wartościowych. Makler pracujący na Giełdzie Papierów Wartościowych realizuje zlecenia swojego biura. Makler zatrudniony w biurze maklerskim przyjmuje od klienta zlecenia, sprawdza czy klient ma zabezpieczone odpowiednie środki i informuje go o aktualnym stanie rachunku oraz zawartych transakcjach. Za swoją działalność pobiera prowizję, a do wykonywania zawodu potrzebuje certyfikatu, przyznawanego na podstawie zdanego egzaminu maklerskiego, który jest przeprowadzany przez Komisję Nadzoru Finansowego.

mWIG40 - indeks giełdowy średnich spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, który zastąpił po sesji w dniu 16 marca 2007 indeks MIDWIG. W jego skład wchodzi stała liczba 40 spółek. Spółki do indeksu mWIG40 wybierane są na podstawie tego samego rankingu, co do WIG20 i sWIG80 jako 40 kolejnych po 20 zakwalifikowanych do WIG20. Jest to indeks cenowy.

Narodowy Bank Polski – polski bank centralny, którego podstawowym zadaniem jest dbanie o stabilny poziom cen, tzn. aby inflacja (tj. w uproszczeniu wzrost cen) utrzymywała się w tzw. celu inflacyjnym (tj. 2,5% +/- 1%). Jest jedyną instytucją uprawnioną do emitowania znaków pieniężnych, tzn. banknotów i monet (bank emisyjny), pełni funkcje regulacyjne dla banków.

NewConnect - rynek zorganizowany, prowadzony przez Giełdę Papierów Wartościowych poza rynkiem regulowanym w formie alternatywnego systemu obrotu. To rynek przeznaczony do obrotu papierami wartościowymi nowych, rozwijających się firm, często działających w obszarze nowych technologii.

Obligacja - dłużny papier wartościowy, którego emitent jest dłużnikiem posiadacza obligacji (obligatariusza) i zobowiązuje się wobec niego do świadczenia polegającego na wykupie obligacji oraz spełnienia dodatkowego świadczenia. Może ono mieć charakter pieniężny (wypłata odsetek lub dyskonto przy sprzedaży obligacji w przypadku obligacji zerokuponowych) lub niepieniężny, np. prawo zamiany obligacji na akcje (obligacje zamienne). Oprocentowanie obligacji może być stałe lub zmienne oparte o miarę ekonomiczną - WIBOR lub stopę inflacji. Ze względu na rodzaj emitenta obligacje dzielimy na skarbowe i nieskarbowe. Obligacje skarbowe emituje reprezentowany przez Ministra Finansów Skarb Państwa RP w celu zaspokojenia potrzeb budżetowych. Obligacje nieskarbowe emitowane są na podstawie ustawy o obligacjach. Prawo do emisji takich papierów posiadają osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą, spółki celowe, spółki komandytowo-akcyjne, jednostki samorządu terytorialnego i inne uprawnione podmioty.

Odsetki - koszt, naliczany za używanie pożyczonego kapitału jego właścicielowi.

Oszczędzanie - działanie polegające na zdolności zatrzymania całości lub części środków pieniężnych (zarówno w przypadku pojedynczej osoby, gospodarstwa domowego, jak i całego społeczeństwa) pochodzących z zysku, lub wynagrodzenia, które przeznaczone zostanie do późniejszego wykorzystania. Oszczędzanie jest odłożeniem konsumpcji w czasie.

Papier wartościowy - dokument potwierdzający i gwarantujący prawa majątkowe (np. akcje, obligacje, certyfikaty inwestycyjne). Może mieć formę papierową, jednak w dzisiejszych czasach zazwyczaj ma postać zapisu elektronicznego na rachunku inwestora.

Portfel inwestycyjny – ogół papierów wartościowych (np. akcje, obligacje, jednostki uczestnictwa) i innych aktywów finansowych (np. nieruchomości), które są w posiadaniu inwestora.

Prawa majątkowe akcjonariusza - jedne z dwóch podstawowych praw (obok praw korporacyjnych) przysługujących akcjonariuszowi spółki, do których można zaliczyć:

- Prawo do udziału w zyskach spółki (tzw. prawo do dywidendy) - zazwyczaj zysk rozdziela się w stosunku do liczby akcji.
- Prawo poboru - polega na pierwszeństwie objęcia nowych akcji w stosunku do liczby posiadanych akcji. Wykonując to prawo, akcjonariusz może w ten sposób przeciwdziałać zmniejszeniu wartości swojego udziału w kapitale zakładowym.
- Prawo do udziału w podziale majątku likwidowanej spółki - akcjonariusz po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego ma prawo do majątku spółki, a dokładniej do kwoty likwidacyjnej, czyli tej części majątku spółki, która zostanie po uregulowaniu wszystkich zobowiązań.

Prawa korporacyjne akcjonariusza - jedne z dwóch podstawowych praw (obok praw majątkowych) przysługujących akcjonariuszowi spółki, do których można zaliczyć:

- Prawo uczestnictwa i głosowania w walnych zgromadzeniach akcjonariuszy - współdecydowanie o kierunku rozwoju spółki,
- Prawo do kontroli zarządzania spółką - np. podczas obrad walnego zgromadzenia zarząd na żądanie akcjonariusza ma obowiązek udzielić mu informacji dotyczących spółki,
- Prawo do zgłaszania projektów uchwał - akcjonariusze posiadający określoną część kapitału akcyjnego mogą w odpowiednim terminie zgłaszać projekty uchwał na Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Prawo poboru - prawo do zakupu nowych akcji spółki po ustalonej cenie przysługującej jej dotychczasowym akcjonariuszom proporcjonalnie do liczby akcji już posiadanych.

Procent składany – zasada polegająca na dodawaniu w każdym okresie (np. miesiącu, kwartale, roku) uzyskanych dochodów do początkowej (w danym okresie) wartości inwestycji, dzięki czemu dochody na końcu okresu są wyższe. Szczególnym przypadkiem jest zwiększanie wartości depozytu poprzez dopisywanie odsetek do podstawy oprocentowania.

Rynek finansowy - rynek, na którym przede wszystkim zawierane są transakcje kupna i sprzedaży różnych form kapitału pieniężnego, na różne terminy i w oparciu o różne instrumenty finansowe. Jego uczestnikami są z jednej strony podmioty potrzebujące kapitału, kreujące popyt, natomiast z drugiej strony - podmioty dysponujące nadwyżkami finansowymi, tworzące podaż kapitału.

Rynek Główny - rynek giełdowy, działający jako rynek regulowany, podlegający nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego. Są na nim notowane papiery wartościowe i instrumenty finansowe, takie jak akcje, obligacje, prawa poboru, prawa do akcji, certyfikaty inwestycyjne, instrumenty strukturyzowane, instrumenty pochodne.

Rynek kapitałowy - część rynku finansowego, obejmuje transakcje instrumentami finansowymi transferującymi kapitał, które emitowane są na okres przynajmniej roku. Najbardziej znanymi instrumentami rynku kapitałowego są akcje i obligacje.

Ryzyko - możliwość, że coś się nie uda. Przedsięwzięcie, którego wynik jest niepewny. Jedną z podstawowych metod ograniczania ryzyka jest dywersyfikacja.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy - najwyższy organ władzy spółki akcyjnej. Zbiera się co najmniej raz w roku. Mają w nim prawo uczestniczyć wszyscy akcjonariusze.

WIG - pierwszy indeks giełdowy - jest obliczany od 16 kwietnia 1991 roku. Pierwsza wartość indeksu WIG wynosiła 1000 pkt. Obecnie obejmuje wszystkie spółki notowane na Głównym Rynku GPW, które spełnią bazowe kryteria uczestnictwa w indeksach. W indeksie WIG obowiązuje zasada dywersyfikacji, mająca na celu ograniczenie udziału pojedynczej spółki i sektora giełdowego. Jest indeksem dochodowym i przy jego obliczaniu uwzględnia się zarówno ceny zawartych w nim akcji, jak i dochody z dywidend i praw poboru.

WIG-ESG - publikowany od 3 września 2019 roku, na podstawie wartości portfela akcji spółek uznawanych za odpowiedzialne społecznie tj. takich, które przestrzegają zasad biznesu odpowiedzialnego społecznie, w szczególności w zakresie kwestii środowiskowych, społecznych, ekonomicznych i ładu korporacyjnego. Wartość bazowa indeksu ustalona została na dzień 28 grudnia 2018 r. i wynosiła 10 000,00 pkt. Jest indeksem dochodowym, co oznacza że przy jego obliczaniu bierze się pod uwagę zarówno ceny zawartych w nim transakcji, jak i dochody z tytułu dywidend. Udział jednej spółki w indeksie jest ograniczany do 10%, natomiast sumaryczny udział spółek, z których udział każdej przekracza 5%, jest ograniczany do 40%.

WIGtechTR - publikowany od 1 grudnia 2020 roku, na podstawie wartości portfela akcji spółek z branż obejmujących biotechnologię, gry, informatykę, telekomunikację oraz nowe technologie. Wartość bazowa indeksu ustalona została na dzień 21 czerwca 2019 r. i wynosiła 10 000,00 pkt. Jest indeksem typu dochodowego, co oznacza że przy jego obliczaniu bierze się pod uwagę zarówno ceny zawartych w nim transakcji, jak i dochody z tytułu dywidend i praw poboru. Udział jednej spółki w indeksie jest ograniczany do 10%.

WIG20 - obliczany od 16 kwietnia 1994 roku, na podstawie wartości portfela akcji 20 największych i najbardziej płynnych spółek z Głównego Rynku GPW. Pierwsza wartość indeksu wynosiła 1000 pkt. Jest indeksem typu cenowego, co oznacza że przy jego obliczaniu bierze się pod uwagę jedynie ceny zawartych w nim transakcji, a nie uwzględnia się dochodów z tytułu dywidend. W indeksie WIG20 nie może uczestniczyć więcej niż 5 spółek z jednego sektora giełdowego. Indeks WIG20 jest indeksem bazowym dla indeksów WIG20short i WIG20lev.

WIG140 - publikowany od 20 grudnia 2021 roku, na podstawie wartości portfela akcji 140 spółek zakwalifikowanych do indeksów WIG20, mWIG40 i sWIG80. Wartość bazowa indeksu ustalona została na dzień 30 grudnia 2016 r. i wynosiła 1 000,00 pkt. WIG140 jest indeksem typu dochodowego, co oznacza że przy jego obliczaniu bierze się pod uwagę zarówno ceny zawartych

w nim transakcji, jak i dochody z tytułu dywidend i praw poboru. Udział jednej spółki w indeksie jest ograniczany do 10%, a udział spółek z jednego sektora jest ograniczany do 30%.

sWIG80 - indeks giełdowy małych spółek notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, który zastąpił po sesji w dniu 16 marca 2007 indeks WIRR. W jego skład wchodziła liczba 80 spółek. Spółki do indeksu sWIG80 wybierane są na podstawie tego samego rankingu, co do WIG20 i mWIG40 jako 80 kolejnych, które nie weszły do WIG20 i mWIG40.